

Vloga in program Sindikata policistov Slovenije pri zagotavljanju psihosocialne zaščite policistov

Adil Huselja, Sindikat policistov Slovenije

Namen

Predstavitev dejavnikov in negativnih posledic policijskega stresa skupaj z vlogo in aktivnostmi Sindikata policistov Slovenije pri odpravljanju le-teh in zagotavljanju psihosocialne zaščite policistov. Cilj vseh sindikatov je zagotavljanje pravne varnosti in pomoč delavcem oziroma uslužbencem, Sindikat policistov Slovenije pa je pripravil tudi program psihosocialne zaščite policistov, ki je v prispevku predstavljen skupaj z začetnimi dosežki.

Metodologija

Pri pripravi prispevka je bila opravljena analiza vsebine pisnih virov, ki obravnavajo teoretična spoznanja o stresu, raziskav, ki so bile doslej opravljene in programa Sindikata policistov Slovenije.

Ugotovitve

Policisti so zaradi narave policijskega dela izpostavljeni številnim in raznovrstnim dejavnikom stresa. Sindikat policistov Slovenije je s programom na tem področju razširil paleto sindikalnih nalog in z usmerjenimi aktivnostmi podprl sistemske ukrepe Policije, ki jih v določenih segmentih dopolnjujejo in celo nadgrajujejo.

Omejitve/uporabnost raziskave

Prispevek omogoča vpogled v problematiko stresa v delovnih okoljih policistov, njegovih negativnih posledicah ter v obstoječi program Sindikata policistov Slovenije.

Praktična uporabnost

Prispevek predstavlja programske aktivnosti Sindikata policistov Slovenije s ciljem odpravljanja dejavnikov policijskega stresa in izvajanja psihosocialne pomoči in zaščite članom sindikata, kar omogoča večjo dostopnost in s tem tudi boljšo psihosocialno zaščito ne le članov sindikata ampak vseh uslužbencev Policije.

Izvirnost/pomembnost prispevka

Konkretne rešitve se lahko kot primer dobre prakse uporabijo tudi v drugih delovnih okoljih in predvsem kot kažipot ostalim sindikatom v javni upravi, da lahko tudi na ta način poskrbijo za člane oziroma zaposlene v organizacijah in kolektivih.

Ključne besede: sindikat, Sindikat policistov Slovenije, policist, policija, stres, dejavniki stresa, policijske naloge, psihološka pomoč, psihosocialna zaščita.

1 Uvod

Današnji civilizaciji grozijo številne nevarnosti, med katerimi vse bolj v ospredje prihajajo: »progresivno onesnaževanje okolja, zaradi katerega prihaja do nevarnih sprememb rastlinstva in živalstva, vse manj zdrave zemlje, pitne vode in čistega zraka« (Rugelj, 2000: 78), (skorajšnja) izčrpanost naravnih bogastev, naravne nesreče, ki so posledice nespametnega ravnanja človeka, propadanje ozonskega plašča, demografsko-populacijska eksplozija; spremembe in razkroj družine, ki skupaj s pešanjem vloge šole pri sekundarni socializaciji ustvarjajo pogoje za oblikovanje množice motenih osebnosti, ki se najbolj kažejo v obliki skupin mladih alkoholikov, narkomanov in vandalov (Rugelj, 2000).

Slovenija je del razvitega in hkrati razvrednotenega sveta. »Globalna konkurenca, ki jo pospešujejo bolj mobilni produkcijski dejavniki, večji pretok informacij, pogostejše tehnološke spremembe in lažji tehnološki prenos« (Rus, 1995: 17) ustvarja tudi negotovost, ki se z obdobjem zadnje ekonomsko-finančne krize le še stopnjuje. Kot pravi Galimberti je »oznaka prihodnosti zdaj drugačna: iz prihodnosti-obljube se je spremenila v prihodnost-grožnjo« (Galimberti, 2010: 22). Tudi zadnja ekonomsko-finančna kriza potrjuje, da obstoječi in najbolj uveljavljeni ekonomski sistem skupaj s sistemom vrednot ne ustreza stanju v svetu, ko na eni strani sveta peščica uživa v blagostanju, na drugi pa so množice, ki živijo v hudem pomanjkanju in lakoti. Letošnji nemiri mladine v Angliji, številne, med njimi tudi nasilne množične demonstracije v evropskih državah, revolucionarni prevzemi oblasti v Libiji, Egiptu in drugih državah kažejo na dejstvo, da bo razviti svet oziroma »vladajoča garnitura«, ki ima vse vajeti v svojih rokah, morala nekaj spremeniti.

Zaradi izpostavljenosti hitrim in včasih nepričakovanim okoliščinam je policijsko delo še bolj zahtevno in obremenjujoče kot nekoč. Kolikor je tehnološki razvoj pripomogel, da je življenje in delo lažje in bolj prijetno, je hkrati odprl pot tudi možnostim za zlorabo dosežkov in novosti. Policisti so tako izpostavljeni nenehnemu prilagajanju na področju zagotavljanja varnosti, kar bi lahko označili kot »neverending story«. Velikost organizacij in prej omenjena vsesplošna kriza, ki ni zaobšla niti razvite Evrope onemogočata razvoj in adekvatno prilagajanje spremembam oziroma varnostni problematiki ob krčenjih državnih proračunov, racionalizaciji poslovanja in drugim ukrepom, ki bistveno vplivajo na delo, delovne pogoje in s tem počutje in zdravje zaposlenih. Slovenija in slovenska policija pri tem nista izjemi. Danes »le malokomu uspe ohraniti stalno notranje ravnovesje« (Treven, 2005: 9), zato »sodobnemu človeku postaja vse bolj jasno, da brez psihološkega znanja ni mogoče dobro razumevanje človeka, medčloveških odnosov, pa tudi razumevanje sveta« (Musek in Pečjak, 2001: 1). Ker to velja tudi za policiste so v vodstvu Policije v zadnjih letih izvedli številne ukrepe, da bi jim poleg splošne systemske zaščite oziroma zaščitnih sredstev zagotovili tudi sistemski model psihološke pomoči in zaščite.

2 Stres in policisti

Ne glede kakšen poklic ljudje opravljajo imajo pogosto napačno prepričanje, da nenehno občutijo neka čustva, pa tudi če so le-ta šibka. Glavni razlog za to je, da se ne čuti razlika med dvema pojavoma, ki jima je skupno dejstvo, da ju (ob)čutimo. »To je razlika med občutkom in čustvom oziroma med senzacijo in emocijo« (Milivojević, 2008: 20), pri čemer je pomembno vedeti, »da so občutki tisti, ki jih nenehno čutimo, čustva pa doživljamo samo občasno« (Milivojević, 2008: 20). Čustva delimo v dve veliki skupini: prijetna in neprijetna. Policisti so

veliko bolj izpostavljeni neprijetnim, ki so »rezultat subjektive ocene, da stimulusna situacija ogroža neko njegovo vrednoto« (Milivojević, 2008: 35). Pri tem je tudi pomembno, kakšna je intenziteta čustva in kako pogosto jih subjekt doživlja.

Policisti so pri svojem delu izpostavljeni različnim in številnim dejavnikom stresa in s tem tudi neprijetnim čustvom. Zato je pomembna čustvena pismenost in čustvena inteligentnost, da lahko zunanje dražljaje zaznajo, razložijo njihov pomen oziroma smisel in opredelijo njihovo pomembnost. »Prepoznavanje sveta (situacije ali dražljaja) je torej proces, ki ima tri bistvene sestavine: zaznavanje zunanje spremembe (percepcija); določanje smisla zaznane zunanje spremembe (apercepcija); ovrednotenje pomembnosti tega smisla (valorizacija)« (Milivojević, 2008: 21). Tudi o psihičnih težavah in boleznih vemo veliko več kot pred desetimi leti, čeprav bo treba še odgovoriti na številna vprašanja, ki se porajajo ob današnjih ugotovitvah raziskav in proučevanj (Paris, 2008). To lahko prenesemo tudi na področje policijskega dela in čeprav smo v zadnjih letih pričali korenitim spremembam, bo treba še naprej graditi in izpopolnjevati obstoječi sistem (24-urne) psihološke pomoči. To je tudi razlog, da se je Sindikat policistov Slovenije (v nadaljevanju SPS) »spustil« na to področje, saj je med članstvom, poleg pravne zaščite v takšnem ali celo večjem obsegu tudi potreba po psihosocialni pomoči in zaščiti.

Slovenski policisti so v osamosvojitveni vojni odigrali zelo pomembno vlogo, v prvi polovici devetdesetih pa so bili potisnjeni z visokega piedestala v kotel spreminjajočih se družbenih vrednot, kjer se je poklic policista izničil in skozi (demokratične) instrumente nadzora, usmerjanja in konsolidacije izgubil v množici javnih uslužbencev in državnih uradnikov. Skoraj čez noč je policist »padel« v skupino skupaj s carnikom, vojakom, paznikom, gasilcem in občinskim redarjem, v širšem kontekstu pa je izenačen s slehernim državnim uradnikom, ki svoje delo opravlja med 8. in 16. uro in ne ve kaj pomeni nočna izmena, podaljševanje službe zaradi reševanja kaznivih dejanj, izpostavljanje življenja ob nevarnih postopkih,... Brez podcenjevanja drugih poklicev ali omalovaževanja njihovega dela, ki prav tako zahteva kompetence, strokoven odnos ter zavzetost pri delu, je delo policista vendarle drugačno in predvsem bolj nevarno, izpostavljeno in bolj obremenjujoče, kar potrjuje tudi število napadov na policiste¹ in poskusov preprečevanja opravljanja uradnih nalog, kjer so policisti na prvem mestu.²

Sicer pa globalni procesi ustvarjajo negotovost, ki je v marsikaterem okolju glavni generator za deviantna dejanja in nasilje. Zato se policisti morajo nenehno usposablјati in izobraževati, da bi lahko sledili (modernim) trendom kriminalitete in drugih deviantnih dejanj, ki ne poznajo meja nacionalnih držav. Delovanje v takšnih pogojih dodatno ustvarja pritiske na policiste, ki so zaradi porasta števila kaznivih dejanj, pojavnih oblik nasilja, nevarnosti in ogroženosti, ki jih spremlja pri delu ter pričakovani ljudi oziroma javnosti med najbolj izpostavljenimi in obremenjenimi uslužbenci javne uprave in ostalimi poklicnimi skupinami. Vsi se zavedamo, da policisti opravljajo zahtevne naloge prav vse dni v letu, ne glede na vikende, praznike ali vremenske pogoje, kar povzroča hitrejšo »iztrošenost« in posledice, ki se kažejo na telesu, psihičnem stanju in vedenju. In predvideno podaljšanje delovne dobe bo to le poslabšalo.

Delo policista se razlikuje od dela drugih državnih uradnikov in ostalih poklicev predvsem zaradi pooblastil in prisilnih sredstev, s katerimi ukrepajo zoper posameznike ali množice, da bi zavarovali življenja ljudi, njihovo osebno varnost in premoženje. Specifični dejavniki, ki jih ne zasledimo (ali zgolj v manjšem obsegu) pri drugih poklicih, pa so: 1. kompleksna vloga pri

¹ V letu 2010 je bilo evidentiranih 361, v letu 2009 pa 390 napadov na policiste.

² V letu 2010 je bilo evidentiranih 254, v letu 2009 pa 260 kaznivih dejanj po členih 299, 300, 301 in 302 KZ RS.

reševanju konfliktov; 2. težave s preklapljanjem med službo in domom oziroma prostim časom; 3. predolg ali nevsakdanji delovni čas; 4. časovni pritisk; 5. javnost dela; 6. represivna vloga; 7. delo z asocialnimi osebami; 8. izpostavljenost nevarnim okoliščinam, grožnjam in napadom (Vidic, 2009); 9. obravnavanje tragičnih dogodkov in »srečanja« s smrtjo. Med organizacijskimi dejavniki pa izstopajo naslednji: 1. neustrezni prostori policijskih enot; 2. pomanjkanje opreme, delovnih in zaščitnih sredstev; 4. plača in nagrajevanje delovne uspešnosti; 5. karierni sistem, napredovanje in položajne označbe; 6. vrednotenje delovnih mest z višjo, visoko ali univerzitetno izobrazbo; 6. organizacija dela (kadrovski primanjkljaj); 7. racionalizacija poslovanja; 8. neustrezna zaščita policistov pred grožnjami, napadi ter tožbami na sodiščih zaradi zakonito opravljenih policijskih nalog.

3 Sistemski ukrepi Ministrstva za notranje zadeve in Policije pri zmanjševanju in odpravljanju dejavnikov stresa

Policija je v sodelovanju z Ministrstvom za notranje zadeve (v nadaljevanju MNZ) v zadnjih dveh letih veliko naredila na tem področju, čeprav so tudi pred tem bili izvedeni številni ukrepi, ki pa niso bili dovolj predstavljeni in »približani« zaposlenim. Tako sedanjim kot prejšnjim ukrepom je bil glavni namen zagotovitev strokovne pomoči in zmanjšanje dejavnikov stresa v delovnem okolju, tako kot to velja za sleherno organizacijo, kjer so zaposleni (Schermerhorn in drugi, 2004; Dernovšek in drugi, 2006).

Prva informacija o možnostih psihosocialne pomoči delavcem MNZ in Policije je nastala v letu 2003, vendar ni dosegla želenih rezultatov. V naši družbi velja obisk psihologa še vedno za sramotitev, kar še posebej velja za policiste zaradi stigmatizacije v delovnem in domačem okolju ter policijske subkulture. V letu 2005 je Policija pripravila Usmeritve ob psihičnih težavah delavcev, v katerih so navedli priporočila, kdaj je napotitev strokovnemu delavcu potrebna. Poleg temeljnih dejstev in ukrepov nadrejenih so izpostavili rizične skupine delavcev, in sicer: 1. delavce, ki čezmerno uživajo alkoholne pijače; 2. delavce, ki zlorabljajo prepovedane droge in druge psiho-aktivne snovi; 3. delavce, ki imajo znake duševne bolezni in 4. delavce, ki imajo čustvene motnje in/ali so samomorilno ogroženi (Rusjan, Ritmanič, 2009). Poleg možnosti strokovne obravnave izvajajo tudi sistematske zdravstvene preglede ter usposabljanja s področja socialnih veščin in komunikacije (Vovko Bergant, 2009). Posebno mesto pa ima protistresni program, ki sodi v preventivni model in udeležencem pristopa z več vidikov (Višnikar, Meško, 2001). Ta program v policiji izvajajo od leta 1998. Nosilci programa so člani Zavoda za razvoj človekovih vrednot, ki deluje v sklopu največje nevladne organizacije na svetu – Art of living (Višnikar, Turk, 2008).

Med novjšimi sistemskimi ukrepi, ki se neposredno nanašajo na zagotavljanje psihosocialne pomoči je dopolnitev 75. člena Pravilnika o policijskih pooblastilih, kjer je določeno, da mora vodja policijske enote policistu takoj zagotoviti psihosocialno pomoč, če je bila posledica uporabe prisilnih sredstev smrt. Dodan je nov tretji odstavek, ki se glasi: »Psihosocialno pomoč na policistovo željo ali po lastni presoji zagotovi tudi, če je bila posledica uporabe prisilnega sredstva huda ali posebno huda telesna poškodba kakšne osebe« (Pravilnik, 2008). Sprejeta novela Zakona o policiji vsebuje precej ukrepov, ki bodo posredno ali neposredno vplivali na psihosocialno zaščito policistov in ostalih uslužbencev v policiji (Priloga Varnosti, 2009), pri

čemer izstopajo: 1. ukrepi za izboljšanje pravne varnosti policistov;³ 2. zagotovitev ustrezne zaščite ogroženih delavcev policije in njihovih bližnjih, s strožjim in bolj doslednim ukrepanjem v primerih, ko so bila storjena kazniva dejanja napada na uradno osebo.⁴

Eden od zadnjih in bolj opaznih ukrepov pa je 24-urna psihološka interventna pomoč⁵ za policiste, ki jo zagotavljajo psihologi, zaposleni na Generalni policijski upravi (v nadaljevanju GPU). Glavni namen sta takojšnja psihološka podpora in lajšanje čustvene stiske policistom ob doživljanju travmatskega dogodka. Tako se vsem zaposlenim zagotavlja pomoč ob čustveni stiski zaradi hujših stresnih dogodkov na delovnem mestu, kot so na primer: dogodki, v katerih je ogroženo lastno življenje ali življenje sodelavca; smrt ali hujša poškodba sodelavca; lastna hujša poškodba; obravnava prometnih ali delovnih nesreč, kaznivih dejanj in drugih tragičnih dogodkov s hudimi telesnimi poškodbami ali smrtnimi primeri; uporaba prisilnih sredstev, ki ima za posledico hujše telesne poškodbe ali smrt; samomori ali poskusi samomorov; samomorilna ogroženost (lastna ali od koga drugega); ogroženost policistov ali družinskih članov zaradi resnih groženj ter vsi primeri, ko policist želi svetovanje glede najprimernejših postopkov oziroma komunikacije z ljudmi, ki imajo psihične težave (www.policija.si).

4 Vloga Sindikata policistov Slovenije na področju psihosocialne zaščite policistov

Gospodarska kriza se pogloblja in nova recesija je skoraj verjetna. Zato ni presenetljivo, da se čedalje več govori o povečevanju socialne neenakosti, krhkosti varnosti (nasploh) in potrebi po organizacijah, katerih glavni namen je solidarnost in zaščita posameznika in ogroženih, ki se samostojno ne morejo izboriti za svoje osnovne pravice. Tako v sodobnem svetu pridobivajo nepridobitne organizacije, ki delujejo na različnih in številnih področjih, vedno večjo veljavo in bolj pomembno mesto v primerjavi s pridobitnimi (Trunk Širca in drugi, 2003). Med temi organizacijami so sindikati zagotovo eni vidnejših predstavnikov nepridobitnih organizacij, saj so prostovoljna, samostojna, nepridobitna združenja delavcev, zaposlenih v isti dejavnosti, ki se združujejo zaradi skupnih oziroma določenih interesov.

SPS je mlad in moderen sindikat, ki je zasnovan tako, da zagotavlja celovito zaščito slehernega člana in izvaja primarne naloge sindikalnega gibanja, ki so prvenstveno »zagotavljanje varstva pravic iz delovnega razmerja, pravna in socialna pomoč ter sindikalni boj za primerno materialno vrednotenje zaposlenih v Policiji« (<http://www.sindikato-policistov.si/>). SPS ima tudi status reprezentativnosti, kar ima velik pomen za njegovo delovanje, uveljavljanje pravic in zaščito njegovih članov. Ne glede na to, da je uslužbencem policije delodajalec država oziroma Vlada Republike Slovenije, ki bi morala prva upoštevati zakonodajo in pravice zaposlenih, se SPS ukvarja s klasično problematiko, kjer so zaposlenim kršene pravice, določene v zakonih in kolektivni pogodbi. S kritičnim odnosom, konstruktivnim dialogom, pripravljanjem predlogov

³ V letu 2008 je začel veljati Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o zagotavljanju pravne pomoči policistom v zvezi z opravljanjem uradnih nalog in posameznikom v zvezi z dano pomočjo policiji. Namen spremembe je bila razširitev pravne pomoči tako na pred-kazenski postopek in s tem zagotovitev plačila vseh sodnih stroškov kakor tudi na postopke z izrednimi pravnimi sredstvi (Pavlin, Krope, 2009), kar je bilo med policisti zelo dobro sprejeto, saj so bili prevečkrat izpostavljeni pritožbam in sodnim postopkom zaradi zakonitih in strokovno opravljenih nalog.

⁴ Gre za nadgradnjo dosedanjega reševanja tovrstne problematike, kjer so policisti pogosteje izpostavljeni resnim grožnjam, fizičnim napadom ter uničevanju njihovega premoženja (Vidic, 2009) kot ostali javni uslužbenci.

⁵ Izvaja se od 1. decembra 2009.

za sistemske rešitve se zagotavljajo boljši pogoji za delo, kar pozitivno vpliva tudi na področje psihosocialne zaščite članov oziroma vseh zaposlenih, saj se »sistemski« dosežki sindikalnega boja v večini primerov nanašajo na vse zaposlene in ne samo na člane sindikata.

SPS je sistemske ukrepe policije na področju psihološke pomoči ocenil kot pozitivne in koristne. Navkljub temu so v SPS pripravili temeljna izhodišča, na podlagi katerih so izdelali program aktivnosti na področju psihosocialne zaščite članov. Na ta način SPS dopolnjuje sistemske ukrepe in jih na ta način detabuirava, promovira, širi in spravlja do končnih potencialnih uporabnikov – policistov in ostalih uslužbencev, ki se marsikdaj zaradi življenja in dela v »vrtincu stresa« tega niti ne zaznavajo. Delo na tem področju ni pomembno le za zdravje, ampak tudi za strokovno in učinkovito delo policistov. Na ta način se zmanjšuje stopnja absentizma, strokovnih napak, pritožb zoper postopke policistov in predvsem tveganje, da bi policisti prekoračili svoja pooblastila, s čimer SPS ne pomaga le članom ampak tudi delodajalcu. Zato je »osvetljevanje« tako individualnih kot organizacijskih dejavnikov stresa ter zmanjševanje negativnih posledic pomemben segment, ki ga SPS ne zanemara.⁶

4.1 Cilji in vsebina programa psihosocialne zaščite članov sindikata

Cilji in vsebina programa SPS poleg sistematičnega pristopa potrjujejo tudi odločno namero, da se še dodatno izboljša psihosocialna zaščita članov sindikata a tudi ostalih uslužbencev Policije. Poleg sistematičnosti pa je delo SPS na tem področju že pred uvedbo navedenega projekta odlikovalo tudi hitro reagiranje ob dogodkih, ko so bili člani sindikata izpostavljeni težkim in obremenjujočim situacijam, kjer so bili žrtve ali vpleteni v obravnavo zahtevnih varnostnih dogodkov.⁷

4.1.1 Cilji

1. uveljavitev sistemskega pristopa pri zagotavljanju psihosocialne pomoči članom SPS;
2. spodbuditev aktivnosti za ustvarjanje pogojev za pridobitev ključnih, delovnih in vodstvenih kompetenc;
3. spodbuditev članstva za pridobivanje osebnostnih kompetenc;
4. krepitev občutka pripadnosti in solidarnosti med člani SPS in ostalimi uslužbenci MNZ in Policije.

Program SPS je bil pred začetkom izvajanja predstavljen vodstvu Policije oziroma GPU, kjer je bil dan poudarek, da ne gre za konkurenčen projekt na področju psihološke pomoči. V nadaljevanju je bil še podrobneje predstavljen psihologom oziroma članom projektne skupine za psihološko pomoč ter regionalnim zaupnikom, socialnim in kadrovskim delavcem policijskih uprav na strokovnem posvetu na Policijski akademiji v Tacnu. S predstavitvijo vsebine programa in namena načrtovanih aktivnosti so predstavniki SPS tudi poudarili, da so aktivnosti namenjene članom in nečlanom SPS oziroma ostalim uslužbencem Policije in celo MNZ.

⁶ Posledice so lahko tudi tragične tako kot v lanskoletnem primeru ugrabitve avtobusa na Filipinih, kjer smo lahko videli posledice psihičnega zloma policista, ko je ubil osem kitajskih turistov. Zaradi narave dela in vsakodnevne izpostavljenosti stresnim dejavnikom si policisti na tem področju zaslužijo še več pozornosti kot jo trenutno imajo.

⁷ Primeri poškodovanja ob intervencijah, poskusi preprečitve uradnega dejanja, kjer je storilec celo streljal na policiste, prometne nesreče, poškodbe pripadnikov PPE,...

4.1.2 Vsebina

Osnovno predavanje »Policijski stres – med teorijo in prakso«:

- vsebina predavanja je bila predstavljena vodstvu Policije in projektni skupini za psihološko pomoč;
- v prvem polletju 2011 je bilo predavanje izvedeno v trinajstih policijskih enotah, na katerih je bilo več kot tristo udeležencev oziroma slušateljev. Poleg zaposlenih v policijskih enotah so predavanje poslušali tudi člani širših kolegijev direktorjev PU Maribor in PU Koper ter starši otrok, ki so julija preživeli enotedenske počitnice v kampu »Modri medo« v Gotenici.

Usposabljanje regionalnih predstavnikov SPS in njihovih namestnikov za delo na tem področju, pri čemer je bila dana pozornost na naslednje vsebine:

- komunikacija in odpravljanje konfliktov;
- zaznavanje dejavnikov »policijskega stresa«;
- metode za zmanjševanje in odpravljanje »policijskega stresa«;
- nudenje pomoči članom SPS v vlogi sindikalnega zaupnika;
- vloga koordinatorja med člani SPS, kadroviki/socialnimi delavci na PU in psihologi v projektni skupini in posameznih PU.

Izdelava rubrike »psihosocialna zaščita« na spletnih straneh SPS, kjer so predstavljene naslednje vsebine:

- teoretična spoznanja in strokovni članki;
- diplomske naloge članov SPS in drugih uslužbencev Policije in MNZ, ki se nanašajo na to področje;
- praktični nasveti in uporabne povezave na spletne strani, ki obravnavajo to področje;
- rubrika je izdelana in je dostopna na naslovu <http://www.sindikato-policirov.si/>, vsebina pa je dokaj aktualna, zaradi česar jo uporabniki in obiskovalci spletnih strani tudi pogostokrat pregledujejo.

Vzpostavitev sistema nadzora nad tem področjem in spremljanje aktivnosti s proaktivno vlogo zaščite članov SPS, pri čemer je dan poudarek:

- sodelovanju pri izvajanju sistemskih ukrepov in razvijanju novih projektov;
- ocenjevanju ustreznosti sistemskih ukrepov in izdelava predlogov za odpravo problematike in izboljšanja stanja;
- sistemski vlogi regionalnim predstavnikom SPS in njihovim namestnikom na PU oziroma notranjih organizacijskih enotah ter koordinaciji med kadroviki/socialnimi delavci, psihologi v projektni skupini in člani SPS:
- v prvem polletju je bila nudena strokovna pomoč več kot 15 članom, med katerimi so bili tudi z resnejšimi težavami, ki so sprva zavračali strokovno pomoč, pozneje pa so sprejeli strokovno pomoč psihologov iz projektne skupine.

Razširitev palete psihosocialne pomoči z različnimi aktivnostmi in ugodnostmi:

- zbiranje podatkov o posameznikih, organizacijah in institucijah, ki delujejo na tem področju;
- zbiranje podatkov o posameznikih, organizacijah in institucijah, kjer lahko člani SPS dobijo usluge s področja: športa in rekreacije, zdravstvene nege, zdraviliške dejavnosti,

specialističnih zdravstvenih pregledov in diagnostičnih centrov, psihološke podpore in svetovanja, psihiatrije, izobraževanja in ostalih aktivnosti, ki se nanašajo na psihosocialno področje;

- sklenitev pogodb s posamezniki, organizacijami in institucijami, kjer člani lahko koristijo tovrstne usluge pod bolj ugodnimi pogoji;
- zbiranje podatkov in omogočitev uporabe počitniških kapacitet MNZ, Ministrstva za javno upravo, Združenja policistov Slovenije in drugih sorodnih organizacij v Sloveniji in tujini pod bolj ugodnimi pogoji;
- zbrani podatki so dostopni na naslovu <http://www.sindikato-policistov.si/>.

Predstavitev in razširitev palete sprostitvenih tehnik na tečajih in delavnicah s poudarkom na:

- preventivnih ukrepov in zdravem življenjskem slogu;
- izoblikovanju pisane palete sprostitvenih tehnik, kjer so v ospredju:
 - dihalne tehnike,
 - meditacija,
 - či gong,
 - EFT (Emotional Freedom Techniques) ali tehnika čustvenega osvobajanja,
 - joga,
 - avtogeni trening,
 - (postopno) mišično sproščanje,
 - pozitivne afirmacije in vizualizacija;
- na določenih predavanjih so bile predstavljene osnove posameznih sprostitvenih tehnik, prav na vseh so udeleženci opravili test dihanja in se seznanili s pomenom pravilnega preponskega (trebušnega) dihanja in ga tudi preizkusili.

Srečanja, izobraževanja, delavnice za člane SPS in njihove družinske člane ter ostale uslužbence Policije in MNZ, kjer se predstavljajo:

- temeljni stebri zdravja in dobrega počutja (gibanje, prehrana in sproščanje);
- pomen vse-življenjskega učenja;
- komunikacija, odpravljanje konfliktov in čustveno opismenjevanje;
- družinski odnosi;
- sprostitvene tehnike (točka 6);
- udejstvovanje po skupinah (člani samostojno, člani skupaj s partnerji, otroci, ...);
- v začetku letošnjega julija je bil v sodelovanju z Združenjem policistov Slovenije organiziran kamp "Modri medo" za otroke policistov oziroma uslužbencev Policije in MNZ (ne zgolj za člane SPS), kjer sta za starše bili izvedeni predavanji »Policijski stres – med teorijo in prakso« in »Pomen komunikacije«;
- v mesecu avgustu pa je bil na Rogli organiziran »Družinski dan«, ki je bil namenjen druženju, sproščanju s pohodništvom, rolkanjem in drugimi športnimi aktivnostmi članov SPS in Združenja policistov Slovenije.

Analitični pristop k problematiki:

- sodelovanje v raziskavah, raziskovalnih in drugih projektih, ki se nanašajo na to področje;

- analiziranje posameznih segmentov tega področja dela ter predstavitev stanja, problematike, ukrepov in aktivnosti pristojnim službam Policije in MNZ ali na strokovnih posvetih in konferencah;
- organizacija okroglih miz, strokovnih posvetov in konferenc;
- predstavnika SPS⁸ sta z referatom sodelovala na konferenci z mednarodno udeležbo "Zmanjšanje stresa – povečanje zadovoljstva in produktivnosti" – prepoznavanje in obvladovanje problematike stresa na delovnem mestu s primeri dobrih praks v Sloveniji in tujini, ki je bila v Ljubljani 31. marca 2011, kjer sta predstavila delo SPS na tem področju.

Vzpostavitev sistema psihološke pomoči s pomočjo zunanjih strokovnjakov (le v primeru nedelovanja sistema psihološke pomoči v Policiji):

- sklenitev pogodbe za izvajanje psihološke pomoči in svetovanje;
- individualni pristop (interventni primeri psihološke intervence in terapije);
- skupinsko delo (oblikovanje skupin, organizacija srečanj in spremljanje-vodenje skupin), ki je deloma predstavljeno v prejšnjih točkah.

5 Zaključek

Strokovnjaki so si enotni, da je čustvena inteligenca odločilni dejavnik uspeha pri delu z ljudmi (Weisinger, 2001). Predstavljeni cilji in vsebina programa SPS temeljijo na dejstvu, da »človek lahko najde odgovore na številna vprašanja le, če dobro pozna samega sebe in svoje ravnanje« (Musek in Pečjak, 2001: 5). Poleg strokovnega znanja s področja pooblastil, taktike in ostalih segmentov policijskega dela mora sleherni policist razumeti in spoznati predvsem sebe, da bi lahko razumel in spoznal stvarnost. Pri tem je komunikacija »temelj slehernega odnosa, saj ustvarja povezanost, ki je podlaga odnosa. Sposobnost učinkovitega komuniciranja na delovnem mestu ima neprecenljivo vrednost« (Weisinger, 2001: 22). Brez dobrega sporazumevanja bi težko rešili spor s sodelavcem, govorili s šefom ali prisluhnili stranki. »Napačne besede, nepremišljene kretnje ali dvoumne pripombe lahko pripeljejo do nezaželenih situacij« (Weisinger, 2001: 22), kar je pri vsakdanjem delu policistov posebnega pomena predvsem zaradi občutljivosti njihovih postopkov.⁹ Nekaj več kot petnajst primerov v prvem polletju 2011 je za začetno delovanje dober rezultat in hkrati spodbuda za nadaljnje delo. Pokazalo se je namreč, da kljub promoviranju sistemskih ukrepov na področju psihološke pomoči, kar precejšen del zaposlenih ni (bil) dobro seznanjen, del njih pa vnaprej zavrača razgovor in obravnavo pri psihologu. Glede na izvedena predavanja v policijskih enotah ocenjujemo, da se bo število članov, ki bodo izkoristili tovrstno pomoč znotraj SPS zagotovo povečal.

Kot pravi Musek je sodobni človek zanemaril vprašanja morale in vrednot, podredil jih je individualizmu in relativizmu, ki v bistvu pomenita konec morale in vrednot (Musek, 2000). Tudi zato SPS vnaša nove kategorije in dimenzije delovanja ter s programom in aktivnostmi opozarja na preveliko zbirokratiziranost, hladen odnos v komunikaciji in zadevah, ki so še kako pomembne za zaposlene. SPS želi tudi predramiti odgovorne funkcionarje in posameznike, ki

⁸ Adil Husejla in Jelka Smrekar.

⁹ Postopki so občutljivi tako zaradi značaja storilcev prekrškov in kaznivih dejanj kot tudi okoliščin, saj se veliko klasičnih policijskih opravil opravlja v zahtevnih in nevarnih okoliščinah.

imajo moč odločanja in vse tiste uslužbenke, ki so se zaradi različnih vzrokov »potopili« v sivo povprečje, malodušje, apatijo, cinizem in kritizerstvo, ki ne pelje k ničemu svetlemu ali pozitivnemu. S tem tudi poudarja, da je treba slehernega zaposlenega obravnavati kot človeka, mu prisluhniti, ko ima težave in s težavami ali celo prekrški kliče: "Na pomoč!" Še zlasti takrat, ko so policisti izpostavljeni grožnjam, tožbam in preiskavam zaradi strokovnega in zakonitega opravljanja nalog. Dodatna vrednost SPS na tem področju je tudi angažiranje s solidarnostno dejavnostjo, v sklopu katere obravnava in po svojih zmožnostih pomaga članom, med katerimi je precej takšnih, ki zaradi daljšega zdravljenja bolezni ali poškodb, bolezni družinskih članov ali nezaposlenosti partnerjev, komaj shajajo s plačo in se preživljajo iz meseca v mesec.

S konstruktivnim delovanjem in sistemskim pristopom SPS se v Policiji in deloma tudi MNZ zagotavljajo dodatne možnosti in olajšuje dostopnost do znanja in veščin, ki nam v današnjem času omogočajo preživetje v različnih vlogah, ki jih kot posamezniki imamo. Poleg tega se ustvarjajo tudi okvirji za moralno in vrednotno preobrazbo, ki je po Musekovih besedah edina alternativa, »ki bo človeka in človeštvo novega tisočletja obvarovala pred tem, da bo zaznamovano kot doba največjega barbarstva, vsemu znanju, tehniki in materialnim dobrinam navkljub« (Musek, 2001: 1). Cilj SPS je tudi spodbuditev članstva k pridobivanju osebnostnih kompetenc in vse-življenjskem učenju za lažje prenašanje obremenitev, večjo učinkovitost in predvsem izboljšanje kvalitete življenja. Nenazadnje je to edini način, da se povrne, ohranja in celo razvija morala, človečnost in tovarištvo, ki jih v teh časih še kako primanjkuje.

6 Literatura

- Dernovšek, M., Z., Gorenc, M. in Jeriček, H. (2006). *Ko te stresa stres: kako prepoznati in zdraviti stresne, anksiozne in depresivne motnje*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja.
- Galimberti, U. (2010). *Grozljivi gost: nihilizem in mladi*. Ljubljana: Modrijan.
- Milivojević, Z. (2008). *Emocije – razumevanje čustev v psihoterapiji*. Novi Sad: Psihopolis institut.
- Musek, J. (2000). *Nova psihološka teorija vrednot*. Ljubljana: Educy.
- Musek, J., Pečjak, V. (2001). *Psihologija*. Ljubljana: Educy.
- Paris, J. (2008). *Treatment of borderline personality disorder*. New York: The Guilford Press.
- Pravilnik o policijskih pooblastilih (2008). *Uradni list RS*, (56).
- Policisti ocenjevali svojo organizacijo (2009). *Varnost*, št.2 (priloga). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.
- Rugelj, J. (2000). *Pot samouresničevanja*. Ljubljana: samozaložba.
- Rus, V. (1995). *Uvod*. V Rus, V. (ur.): *Zbornik: Slovenija po letu 1995: razmišljanja o prihodnosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Schermerhorn, J. R. Jr., Hunt, J. G. in Osborn, R. N. (2004). *Core Concepts of Organizational Behavior*. Hoboken: John Wiley&Sons.
- Treven, S. (2005). *Premagovanje stresa*. Ljubljana: GV Založba.
- Trunk Širca, N., Tavčar in M., I., Abrahamsberg, N. (2003). *Management nepridobitnih organizacij*. Koper: Fakulteta za management.
- Vidic, M. (2009). *Ogroženi delavci v policiji*. V Kropce, S., F. (ur.): *Zbornik: Zaščita in pomoč policistom*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.

- Vovko Bergant, E. (2009). Možnosti psihosocialne pomoči policistom. V Krobe, S., F. (ur.): *Zbornik: Zaščita in pomoč policistom*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.
- Višnikar, H. in Meško, G. (2001). Ocena protistresnega programa za policiste. *Varstvoslovje: revija za teorijo in prakso varstvoslovja*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, VPVŠ.
- Višnikar, H. in Turk, S. (2008). Uvedba in evalvacija protistresnega programa za policiste. *Bilten slovenske vojske*, 10(2). Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.
- Weisinger, H. (2001). *Čustvena inteligenca pri delu z ljudmi: neizkoriščen vir uspeha*. Ljubljana: Tangram.